

TITULUS XV.

De delictis venereis.

I. Venereorum criminum species.	VI. Incestus.
II. & III. Pœnæ fornicationis, & concubinatus.	VII. Sacrilegii.
IV. Stupri.	VIII. Raptus.
V. Adulterii.	IX. Sodomizæ, & concubitus cum bestiis.

§. I.

Venereorum criminum species sunt fornicatio simplex, concubinatus, stuprum, adulterium, incestus, sacrilegium, raptus, sodomia, conjunctio cum bestiis, quæ vulgo *bestialitas* appellatur. Fornicatio est voluntarius concubitus viri cum muliere, qui duo inter se inire matrimonium possent, quoniam neuter alio vinculo obstrictus est. Concubinatus est conjunctio, seu consuetudo viri soluti, hoc est matrimonio non obligati, cum soluta item fœmina, quæ uxoris loco non est: stuprum vetita compressio virginis; adulterium alieni thori violatio (1); incestus conjunctio affinium, aut consanguineorum; sacrilegium concubitus cum persona, quæ se Deo vovit; raptus violenta abductio honestæ personæ libidinis explendæ causa (2). Sodomia est conjunctio duarum personarum ejusdem sexus, quæ sodomia *perfecta* dicitur, eam vero proxime sequitur sodomia *imperfecta*, quam admittunt duæ personæ dissimilis sexus, quæ corporum copulatione violarunt ordinem, quem liberorum procreandorum causa natura constituit. Denique est *bestialitas*, cum quis libidine sua bestias appetivit.

(1) Adulterium jure civili tantum in alienam conjugem *l. 34. ff. ad l. Jul. de Adulter.*; jure vero canonico à marito alieno in quamlibet etiam innuptam fœminam committitur *can. 13. 15. cau. 32. qu. 5.* Falso autem Cujacius in *Decretal. c. 4. tit. 1. l. 1. opp. t. 6. col. 762. ed. Ven.* reprehendit Alexandrum III., quod, ut ipse inquit, in *c. 4. de jud. adulterium* inter leviora crimina recensuit. Cujacium sequuntur hæretici complu-

res, quorum in Romanos Pontifices insigne odium est, atque inter eos Antonius Mathæus *de crim. proleg. c. 6.* eo usque impudentia progreditur, ut ad hoc vitium proclivem audacissime dicat sanctissimum Pontificem, cujus continentia omnibus monumentis testata est, ac ne in suspicionem quidem adducta in eo diro, ac diuturno schismate, quo ipse vexatus fuit, opera præsertim Friderici I. Imperatoris, qui contra eum tres, aut quatuor, ut alii putant, Anti-Papas impense fovit. Sed impudentissimam calumiam invicte refutavit Carolus Blaschus *Diatrib. 2. ad c. 4. de jud. inter ejus opuscul. canonic. Neapoli edita an. 1758. t. 1. p. 163. seq.*

(2) De his, ceterisque criminibus, quorum hoc loco mentio est, copiose agit Renazzius *Instit. crimin. l. 4. per tot.*

§. II. Simplex fornicatio, præsertim clericorum, antiquis canonibus variis puniebatur pœnis (1); nunc fere omnes judicis arbitrii relictae sunt. De concubinato multa jure novo Concilii Tridentini (2) sapienter sunt constituta. Nimirum qui in ejus sceleris contagione versantur; ter ab Episcopo monendi, & si monitis non obediant, excommunicandi, aliisque etiam plectendi sunt pœnis, cum per annum censuras neglexerunt. Concubinæ vero ab Episcopis ex officio graviter puniendæ sunt, atque extra oppidum, vel diocesim relegandæ.

(1) Canon Apostolicus 53. apud Cotelierum *l. c. p. 450.*, & Concilium Neocæsariense *can. 9. t. 1. Concil. col. 1511. collect. Labbæi* hujus criminis reos nunquam inter clericos cooptari, & cooptatos per ignorantiam offerendi munere privari voluerunt. Virginibus, quæ virginitatem suam non custodierint, pœnitentiam imponit Concilium Eliberitanum *can. 14. col. 994. t. 1. Concil. collect. Labbæi.*

(2) Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 8. de Reform. matrim.*

§. III. Clerici concubinarii, si nullum habeant beneficium, in carceres detruduntur, suspenduntur ab ordine, ab obtinendis in posterum beneficiis repelluntur, aliisque etiam, pro Episcopi arbitrio, & prudentia, criminisque natura pœnis subjiciuntur. Clericus autem beneficiarius semel monitus, & in scelere perseverans privatur tertia parte fructuum beneficiorum, qui ab Episcopo Ecclesiæ, vel alteri pio loco adscribuntur. Si iterum monitus non resipiscat, cunctis privatur fructibus, atque etiam Episcopi arbitrio à beneficii administratione suspenditur; si neque his monitis pareat,

cuncta ei beneficia, & officia adimuntur, spesque omnis prædicatur aliorum in posterum obtinendorum; denique si nondum deserat pravum vitæ institutum, pœna excommunicationis plectitur. Episcopus hujus criminis reus à provinciali Synodo monendus est, monita despiciens suspenditur, & adhuc flagitiose vivens à Summo Pontifice Episcopatu privatur (1).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 25. c. 14. de Reform.*

§. IV. Stuprum à Clerico illatum Ecclesiæ leges multat pœna depositionis ab officio, & onere dotandi puellam, quæ vim passa est (1). Hodie præter dotationem, suspensio, multa pecuniaria, carcer etiam perpetuus, aliæque pœnæ Episcopi arbitrio infliguntur. Laicus, qui hujusmodi crimen patravit, aut dotare, aut uxorem ducere debet mulierem, cum qua concubuit (2); nisi aliud status personarum, aut rerum conditio postulet, quia tunc pecunia dotis loco danda est. Verum qui mulierem compressit, data matrimonii fide, is eandem fidem liberare omnino debet (3). Civiles leges capitis etiam condemnant hominem, qui mulierem per vim stupravit, præsertim valde honestam, aut puellam nondum maturam viro (4). Qui vim intulit, sed stuprum perficere non potuit, subest pœnis, quæ judicis arbitrio infliguntur.

(1) *C. 1. de Adulter. et stupr.*

(2) In *c. 1. cit.* statuitur, ut qui stuprum intulit, utrumque præstet, scilicet & dotet, & uxorem ducat mulierem, cum qua concubuit. Verum Juris Canonici Interpretes conjunctivam particulam & disjunctive accipiunt, ut scilicet criminis reus alterutrum tantum præstare cogatur. Confer Fagnanum in *c. 2. de Adulter. et stupr. n. 2. et 3.*, & Maschat. *Instit. Canonic. l. 5. tit. 16. n. 12.*

(3) Consule Giraldum *Exposit. jur. pontific. l. 5. tit. 16. sect. 834.*

(4) *L. 1. §. ult. ff. de Extraord. crim.*

§. V. Adulterium à Jure Civili gladio (1), à Jure Canonico in laico excommunicatione, in clerico depositione punitur (2), aut uterque certæ pœnitentiæ subjicitur (3)

Mulieres autem in monasterium ad perpetuam pœnitentiam, si eas viri recipere noluerint, detruduntur (4). Hodie adulteri in carceres conjiciuntur, atque aliis subsunt pœnis, quæ legibus, moribusque populorum receptæ sunt; & alicubi adulterium etiam morte multatur (5). Ubique tamen receptum est, ut propter adulterium perpetuum inter conjuges divortium fiat, uti demonstratum supra est.

(1) *L. 30. Cod. ad L. Jul. de Adulter., §. 4. Instit. de Publ. judic.*

(2) *Cap. 6. de Adulter. et stupr.*

(3) Confer Basilium *ep. canon. 1. ad Amphilocho. canon. 3.* apud Labbæum *t. 2. Concil. col. 1509. ed. Ven. Concilium Ancyranum can. 20. t. 1. col. 1494., Eliberitanum can. 64. et 69. t. eod. col. 998. et 1000 Collect. Labbæi.*

(4) *Cap. 19. de Convers. conjug. Auth. Sed hodie, Cod. ad L. Jul. de Adulter.*

(5) Confer Maschatum *Inst. Jur. Canon. l. 5. tit. 16. n. 15.* Huc etiam spectat Constitutio *Ad compescendam 70. in Bullar. t. 4. par. 4. p. 267.* quam contra adulteros, & adulteras. Itemque contra lenones & lenas. Sixtus V. evulgavit.

§. VI. Adulterorum quoque pœnis, aliisque gravioribus, aut levioribus, uti fert ratio criminis, & prudentia judicis, plectuntur incesti, qui scilicet cum consanguineis, aut affinibus usque ad gradus prohibitos concubuerunt. Eodemque jure censentur, qui liberis dedere operam cum ea, quam de sacro fonte susceperunt, vel in chrismate tenuerunt. Illud præsertim est proprium incestus, quod qui eam sciens commisit cum conjugis consanguineis, conjugale debitum petere non potest (1).

(1) *Cap. 1. & 4. De eo qui cognov. consanguin. uxor.* In Urbe, atque in ecclesiastica ditione etiam ultimi supplicii pœna in casibus quibusdam constituta est à Sixto V. *Const. Volentes 80. t. 4. part. 4. Bullar. Roman. p. 294.*

§. VII. Fornicatio clerici, qui in sacris ordinibus versatur, quamquam verum sit sacrilegium, tamen ut simplex fornicatio punitur. At sacrilegium cum moniali commissum gravio-

ri poenæ subjicitur. Num Jus civile hujus criminis reum morte multat, ejusque bona monasterio adscribit (1). Jure canonico laicus, qui monialem compressit, excommunicatur, clericus privatur beneficio, & depositus ab ordine in monasterium, seu potius in carcerem detruditur; ipsa vero monialis, quæ se violari passa est; aut in arctius monasterium, aut in carcerem conjicitur (2). Concubitus Christiani hominis cum Judæa, vel ethnica muliere, licet à simplici fornicatione non differat, plerumque tamen gravius punitur ob injuriam Christiano nomini illatam; ac si promissio accesserit matrimonii, etiam adulterii, non tamen capitis poena à Jure civili coercetur (3).

(1) *L. 5. cod. de Episc. et cleric.*, Nov. 123. c. 43. Sed hodie criminosi bona heredibus relinqui solent *Author. Bona cod. de Bon. proscript.*

(2) *Can. 6. 11. 25. 28. caus. 27. q. 1.*

(3) *L. 6. cod. de Judæis.*

§. VIII. Raptores virginum, nisi assentiente puella crimen matrimonio purgetur, excommunicatione puniuntur; aut depositione, si clericus raptor fuerit (1). Raptores mulieris, quæ virum habet, subsunt poenis adulterorum, ac ceteris, quæ singularum gentium moribus receptæ sunt (2), sacrarum autem virginum, sive monialium raptores poenas perferunt, quæ à sacris Canonibus contra raptores simul, & sacrilegos sunt constitutæ (3). Jus Civile poena capitis animadvertit in raptorem mulieris, præsertim nuptæ, & illius bona addicit ipsi mulieri, quæ rapta est, modo ingenua, non ancilla, aut libertina sit (4).

(1) *Can. 1. caus. 36. q. 2.*

(2) Concilium Tridentinum *sess. 24. c. 6. de Reform. matrim.* plures constituit poenas contra eos, qui matrimonii ineundi causa mulierem rapiunt. Verum hoc decretum non pertinere ad eos, qui ut suam expleant libidinem, raptum committunt, fere omnes sentiunt. Quare adversus eos obtinere debent poenæ, quæ gentium moribus, & legibus sunt constitutæ, quod recte observat Maschatus *Instit. Jur. Canon. l. 5. tit. 17. n. 4.*

(3) *Can. 2. et seq. caus. 36. q. 2.*

(4) *L. un. cod. de Raptor. virg.*

§. IX. Sodomia, & conjunctio cum bestiis non delicta sed monstra, & prodigia sunt. Olim quisquis tam foeda, & immania patrasset crimina, quæ contra naturam dicuntur, non solum à limine, verum etiam ab omni Ecclesiæ tecto removebatur (1). Hodie sodomia perfecta à Jure civili morte punitur, quæ poena ita exasperatur, ut infandi criminis rei vivi, vel saltem eorum cadavera igne comburantur (2). Jure canonico excommunicatio in laicum, in clericum vero depositio ab officio, beneficio, ordine clericali, & in monasterium detrusio constituta est (3). Eodem quoque modo puniuntur, qui sua cum bestiis corpora commiscuerunt.

(1) Tertullianus *de Pudicit. c. 4. p. 517. ed. Rigaltii Paris. 1679.* "Reliquas autem, inquit, libidinum furias & in corpora, & in sexus, ultra juræ naturæ, non mode limine, verum omni Ecclesiæ tecto submovemus, quia non sunt delicta, sed monstra." Atque hi sunt, quos *hyemantes* appellat Synodus Ancyrana, quique ob eriminis immanitatem ne digni quidem habebantur, qui locum obtinerent inter *flentes*, qui primus erat poenitentiae gradus. Vide quæ scripsi *l. 2. tit. 2. §. 74. not. 1. p. 130.*

(2) *L. 31. Cod. ad L. Jul. de Adulter.*, §. 4. *Instit. de Publ. judic. Novell. 77. c. 1. l. 6. cod. Theod. ad L. Jul. de Adulter.* quam legem integram describit Auctor *Collat. Mosaic. et Roman. leg. tit. 5. de Stupratoribus* apud Schultingium *Jurispr. veter. ante justinian. p. 753. ed. Lipsiæ 1737.*

(3) *Cap. 4. de Exces. Prælat.* Clerici, qui se spurcissimo crimine pluries inquinaverunt, degradari, & curiæ sæculari tradi debent, sicut demonstravi. *l. 1. tit. 8. §. 23. p. 392.*